

mgr Arleta Witek

Streszczenie

Wytwórnia filmowa Walta Disneya zyskała współcześnie miano światowej potęgi i stała się gigantem w produkcji filmów animowanych. Jedną z najważniejszych serii, jaką stworzyła jest linia Księżniczek Disneya (ang. Disney Princesses). W jej skład wchodzi trzynaście filmów, obejmujących lata 1937-2021 i podzielonych na trzy okresy.

Księżniczki Disneya podbiły nie tylko świat kina, ale również znaczną część gospodarki, stając się ogromnym rynkiem zbytu. Zabawki, ubrania oraz akcesoria użytku codziennego z ich wizerunkiem przyczyniły się do wzrostu przychodów wytwórni nawet o kilkanaście milionów rocznie. Wpływ na strefę ekonomiczną jest jednym z wielu czynników powodujących, że animacje o księżniczkach zajmują poważne miejsce nie tylko w świecie filmu, ale również w kulturze popularnej. Popularność księżniczek może szokować, zadziwiać, ale również zastanawiać. W swoich badaniach próbuję znaleźć odpowiedź na pytanie jakie mechanizmy kryją się za uwielbieniem rysunkowych bohaterek oraz co pociąga dziewczynki w dążeniu do stania się idealną czy też prawdziwą księżniczką?

Pozornie lekka, przyjemna i niewinna tematyka związana z księżniczkami ma o wiele więcej społecznych konotacji niż można początkowo przypuszczać. Po analizach filmów animowanych odkryłam, że tematyka kobiecości jest tylko jednym z wielu wątków jakie pojawiają się w disnejowskich konstrukcjach figury księżniczki. Zaobserwowałam istnienie utartych toposów, które występują we filmach z tej serii. Są nimi: romantyczna miłość, kult piękna i podział bohaterów ze względu na wygląd zewnętrzny, bogactwo oraz status społeczny, kształtowanie ról płciowych (nie tylko dziewczęcych), pozytywna rola zwierząt, często nietypowe relacje z rodzicami, nieodłączny motyw walki dobra ze złem, przedstawiany jednocześnie jako walka piękna z brzydotą, liczne stereotypy m. in. rasizm, ageizm, seksizm. W zależności od okresu w jakim powstały filmy dominują w nich nieco odmienne wątki. W pierwszej epoce najważniejszym motywem jest miłość oraz jej istotna rola w życiu bohaterki. Zauważalny jest trend odchodzenia od wątków romantycznych między księżniczką, a jej ukochanym. Wytworzyła się zależność, im nowsze filmy tym mniej podobnych archetypów. Zauważalna ewolucja zachowań księżniczek na przestrzeni dziesięcioleci wiąże się z kwestią płci kulturowej. Zmiana postaw księżniczek, ich kobiecość oraz wizje tej kobiecości polegają

na tym, że stereotypowa księżniczka powoli ustępuje miejsca tej wyzwolonej, która sama walczy o swoje przy pomocy miecza. Można zauważyć, że księżniczki odzwierciedlają zmiany jakie zachodzą w społeczeństwie. Kultura popularna za pomocą mediów kształtuje dziecięce postawy i normy społeczne, które przenikają do życia codziennego i funkcjonują jako trwałe schematy zachowań. Animacje niosą wiele ukrytych znaczeń i komunikatów. Jak zauważył Slavoj Žižek, takie schematy nie przestają oddziaływać także wtedy, gdy jesteśmy ich doskonale świadomi.

W swoich analizach posłużyłam się analizą semiotyczną oraz poddałam dekonstrukcji rzeczywistość przedstawioną w filmach. Badania nad filmem są podobne do studiów nad książką dziecięcą, gdyż ich przedmiotem staje się zatrzymany kadr filmowy, który jest takim samym materiałem badawczym jak strona z obrazkowego utworu literackiego. Przystępując do badań postawiłam przed sobą problemy badawcze dotyczące struktury wizualno-werbalnej filmów animowanych Walta Disneya, obrazu świata społecznego, który jest przedstawiany w produkcjach oraz wizerunku kobiecości i męskości.

Podsumowując możemy zauważyć, że historie o księżniczkach nie są tylko zwykłymi opowieściami dla dziewczynek, ale niosą cały szereg społecznej problematyki, zawartej w edukacji, polityce oświatowej oraz dyskursach społecznych.

Nowadays the Walt Disney film company has become a world power and a giant in the production of animated films. One of the most important series it created is the Disney Princesses line. It consists of thirteen films covering the years 1937-2021 and it is divided into three periods.

Disney princesses have conquered not only the world of cinema, but also a significant part of the economy, becoming a huge market. Toys, clothes and accessories with their image contributed to the growth of the plant's revenues by up to several million a year. The impact on the economic zone is one of the many factors that makes princess animations occupy a serious place not only in the world of film, but also in popular culture. The popularity of princesses can shock, amaze, and also wonder. In my research, I try to find an answer to the question of what mechanisms are behind the love of animated princesses and what attracts girls in their striving to become the perfect or real princess?

The seemingly pleasant and innocent themes of princesses have many more social connotations than you might initially suppose. After analyzing animated films, I discovered that

the theme of femininity is only one of many threads that appear in Disney productions. I discovered the existence of the usual topoi found in princess movies. They are: romantic love, the cult of beauty and the division of heroes according to their external appearance, wealth and social status, shaping gender roles (not only girls), positive role of animals, often atypical relationships with parents, the inherent theme of the fight between good and evil, presented simultaneously as a fight between beauty and ugliness, numerous stereotypes, incl. racism, ageism, sexism. Depending on the period in which the films were made, slightly different themes dominate in them. In the first epoch, the most important theme is love and its important role in the heroine's life. There is a noticeable trend of departing from the romantic themes between the princess and her beloved. A dependency has developed, the newer the movies, the less archetypes are similar. The noticeable evolution of princesses' behavior over the decades is related to the issue of gender. Changing the attitudes of princesses, their femininity and visions of this femininity means that the stereotypical princess is slowly giving way to the liberated one who fights for herself with a sword. It can be seen that princesses reflect changes taking place in society.

Popular culture through the media shapes children's attitudes and social norms that permeate everyday life and function as permanent patterns of behavior. The animations carry many hidden meanings and messages. The young recipient, unaware of anything, penetrates their world and adopts certain patterns of behavior and the way of thinking which he then follows.

In my analyzes, I used semiotic analysis and deconstructed the reality presented in the films. Film studies are similar to children's book studies, as their subject is a retained film frame, which is the same research material as a page from a pictorial literary work. When starting the research, I set myself research problems concerning the visual-verbal structure of Walt Disney's animated films, the image of the social world that is presented in productions, and the image of femininity and masculinity.

Summing up, we can notice that the stories about princesses are not only ordinary stories for girls, but also carry a whole range of social issues, included in education, education policy and social discourses. In Poland, there is still a lack of critical literature on this subject and there is a lack of social understanding and awareness of how much animated films affect the socialization of children.